

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാഭേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുഭവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ഷഷ്ഠസ്കന്ധേ ചതുർഥോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാഭേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ ഷഷ്ഠസ്കന്ധേ ചതുർഥോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

ദേവാസുരന്യുണാം സർഗോ നാഗാനാം മൃഗപക്ഷിണാം |
സാമാസികസ്ത്വയാ പ്രേക്ഷതോ യസ്തു സ്വായംഭുവേന്തരേ || 1 ||

തസ്യൈവ വ്യാസമിച്ഛാമി ഇതാതും തേ ഭഗവൻ യഥാ |
അനുസർഗം യയാ ശക്ത്യാ സസർജ ഭഗവാൻ പരഃ || 2 ||

സുത ഉവാച

ഇതി സമ്പ്രശ്നമാകർണ്യ രാജർഷേർബാദരായണിഃ |
പ്രതിനന്ദ്യ മഹായോഗീ ജഗാദ മൂനിസത്തമാഃ || 3 ||

ശ്രീശുക ഉവാച

യദാ പ്രചേതസഃ പുത്രാ ദശ പ്രാചീനബർഹിഷഃ |
അന്തഃസമുദ്രാദുന്മഗ്നാ ദദൃശുർഗാം ദ്രുമൈർവൃതാം || 4 ||

ദ്രുമേഭ്യഃ ക്രുധ്യമാനാസ്തേ തപോദീപിതമന്യവഃ |
മുഖതോ വായുമഗ്നിം ച സസുജുസ്തദ്രിധക്ഷയാ || 5 ||

താഭ്യാം നിർദഹ്യമാനാംസ്താനുപലഭ്യ കുരുദ്വഹ |
രാജോവാച മഹാൻ സോമോ മന്യുശ്ച പ്രശമയന്നിവ || 6 ||

മാ ദ്രുമേഭ്യോ മഹാഭാഗാ ദീനേഭ്യോ ദ്രോഗ്ധുമർഹഥ |
വിവർധയിഷവോ യൂയം പ്രജാനാം പതയഃ സ്യുതാഃ || 7 ||

അഹോ പ്രജാപതിപതിർഭഗവാൻ ഹരിരവ്യയഃ |
വനസ്സതീനോഷധീശ്ച സസർജ്ജോർജ്ജമിഷം വിഭുഃ || 8 ||

അന്നം ചരാണാമചരാ ഹൃപഭഃ പാദചാരിണാം |
അഹസ്താ ഹസ്തയുക്താനാം ദ്വിപദാം ച ചതുഷ്പദഃ || 9 ||

യൂയം ച പിത്രാൻവാദിഷ്ഠാ ദേവദേവേന ചാനഘാഃ |
പ്രജാസർഗായ ഹി കഥം വൃക്ഷാൻ നിർഭഗ്ധുമർഹഥ || 10 ||

ആതിഷ്ഠത സതാം മാർഗം കോപം യച്ഛത ദീപിതം |
പിത്രാ പിതാമഹേനാപി ജുഷും വഃ പ്രപിതാമഹൈഃ || 11 ||

തോകാനാം പിതരൗ ബന്ധു ദൃശഃ പക്ഷ്യ സ്ത്രിയാഃ പതിഃ |
പതിഃ പ്രജാനാം ഭിക്ഷുണാം ഗൃഹ്യജ്ഞാനാം ബുധഃ സുഹൃത് || 12 ||

അന്തർദേഹേഷു ഭൂതാനാമാത്മാസ്തേ ഹരിരീശ്വരഃ |
സർവം തദ്വിഷ്ണുമീക്ഷധ്യമേവം വസ്തോഷിതോ ഹ്യസൗ || 13 ||

യഃ സമുത്പതിതം ദേഹ ആകാശാൻമന്യുമുൽബണം |
ആത്മജിജ്ഞാസയാ യച്ഛേത് സ ഗുണാനതിവർതതേ || 14 ||

അലം ദഗ്ധൈർദ്രുമൈർദീനൈഃ ഖിലാനാം ശിവമസ്തു വഃ |
വാർക്ഷീ ഹ്യേഷാ വരാ കന്യാ പത്നീത്വേ പ്രതിഗൃഹ്യതാം || 15 ||

ഇത്യാമന്തരയ വരാഭോഹാം കന്യാമാപ്ലരസീം നൃപ |
സോമോ രാജാ യയൗ ദത്ത്വാ തേ ധർമേണോപയേമിരേ || 16 ||

തേഭ്യസ്തസ്യാം സമഭവദുക്ഷഃ പ്രാചേതസഃ കില |
യസ്യ പ്രജാവിസർഗേണ ലോകാ ആപൂരിതാസ്ത്രയഃ || 17 ||

യഥാ സസർജ ഭൂതാനി ദക്ഷോ ദുഹിത്യവത്സലഃ |
രേതസാ മനസാ ചൈവ തന്മമാവഹിതഃ ശൃണു || 18 ||

മനസൈവാസൃജത്പൂർവം പ്രജാപതിരിമാഃ പ്രജാഃ |
ദേവാസുരമനുഷ്യാദീൻ നഭഃസ്ഥലജലൗകസഃ || 19 ||

തമബ്ധംഹിതമാലോക്യ പ്രജാസർഗം പ്രജാപതിഃ |
വിന്ധ്യപാദാനുപവ്രജ്യ സോഽചരദ് ദുഷ്കരം തപഃ || 20 ||

തത്രാഘമർഷണം നാമ തീർഥം പാപഹരം പരം |
ഉപസ്സൃശ്യാനുസവനം തപസാതോഷയദ്ധരിം || 21 ||

അസ്തൗഷീദ്ധംസഗുഹ്യേന ഭഗവന്തമധോക്ഷജം |
തുഭ്യം തദഭിധാസ്യാമി കസ്യാതുഷ്യദ് യഥോ ഹരിഃ || 22 ||

പ്രജാപതിരുവാച
നമഃ പരായാവിതമാനുഭൂതയേ
ഗുണത്രയാഭാസനിമിത്തബന്ധവേ |
അദൃഷ്ടയാല്ലേ ഗുണതത്ത്വബുദ്ധിഭി -
ർനിവൃത്തമാനായ ദധേ സ്വയംഭുവേ || 23 ||

ന യസ്യ സഖ്യം പുരുഷോഽവൈതി സഖ്യഃ
സഖാ വസൻ സംവസതഃ പുരേന്ദ്രിൻ |
ഗുണോ യഥാ ഗുണിനോ വ്യക്തദൃഷ്ടേ -
സ്തസ്മൈ മഹേശായ നമസ്കരോമി || 24 ||

ദേഹോഽസവോഽക്ഷാ മനവോ ഭൂതമാത്രാ
നാത്മാനമന്യം ച വിദുഃ പരം യത് |
സർവം പുമാൻ വേദ ഗുണാംശ്ച തജ്ജ്ഞോ
ന വേദ സർവജ്ഞമനന്തമീഡേ || 25 ||

യദോപരാമോ മനസോ നാമരൂപ -
 രൂപസ്യ ദൃഷ്ടസ്തൃതിസമ്പ്രമോഷാത് |
 യ ഇഠയതേ കേവലയാ സ്വസംസ്ഥയാ
 ഹംസായ തസ്മൈ ശുചിസദ്മനേ നമഃ || 26 ||

മനീഷിണോന്തർഹൃദി സന്നിവേശിതം
 സ്വശക്തിഭിർനവഭിശ്ച ത്രിവൃദ്ഭിഃ |
 വഹ്നിം യഥാ ദാരുണി പാഞ്ചദശ്യം
 മനീഷയാ നിഷ്കർഷന്തി ഗുരവം || 27 ||

സ വൈ മമാശേഷവിശേഷമായാ -
 നിഷേധനിർവാണസുഖാനുഭൂതിഃ |
 സ സർവനാമാ സ ച വിശ്വരൂപഃ
 പ്രസീദതാമനിരൂക്താത്മശക്തിഃ || 28 ||

യദ്യന്നിരൂക്തം വചസാ നിരൂപിതം
 ധിയാക്ഷഭിർവാ മനസാ വോത യസ്യ |
 മാ ഭൂത്വരൂപം ഗുണരൂപം ഹി തത്ത -
 ത്വ വൈ ഗുണാപായവിസർഗലക്ഷണഃ || 29 ||

യസ്മിൻ യതോ യേന ച യസ്യ യസ്മൈ
 യദ്യോ യഥാ കൂരുതേ കാർയതേ ച |
 പരാവരേഷാം പരമം പ്രാക് പ്രസിദ്ധം
 തദ് ബ്രഹ്മ തദ്ധേതുരനന്യദേകം || 30 ||

യച്ഛക്തയോ വദന്താം വാദിനാം വൈ
 വിവാദസംവാദഭൂവോ ഭവന്തി |
 കുർവന്തി ചൈഷാം മുഹൂരാത്മമോഹം
 തസ്മൈ നമോന്തഗുണായ ഭൂഭ്ലേ || 31 ||

അസ്തീതി നാസ്തീതി ച വസ്തൂനിഷ്ടയോ -

രേകസ്ഥയോർഭിന്നവിരുദ്ധധർമയോഃ |

അവേക്ഷിതം കിഞ്ചന യോഗസാംഖ്യയോഃ

സമം പരം ഹ്യനുകൂലം ബൃഹത്തത് || 32 ||

യോന്മുഗ്രഹാർമം ഭജതാം പാദമൂല -

മനാമരുപോ ഭഗവാനനന്തഃ |

നാമാനി രൂപാണി ച ജന്മകർമ്മഭി -

ർഭേജേ സ മഹ്യം പരമഃ പ്രസീദതു || 33 ||

യഃ പ്രാകൃതൈർജ്ഞാനപഥൈർജ്ജനാനാം

യമാശ്രയം ദേഹഗതോ വിഭാതി |

യമാനിലഃ പാർഥിവമാശ്രിതോ ഗുണം

സ ഈശ്വരോ മേ കുരുതാൻമനോരഥം || 34 ||

ശ്രീശുക ഉവാച

ഇതി സ്തൂതഃ സംസ്തൂവതഃ സ തസ്തിന്നഘമർഷണേ |

ആവിരാസീത് കുരുശ്രേഷ്ഠ ഭഗവാൻ ഭക്തവത്സലഃ || 35 ||

കൃതപാദഃ സുപർണാംസേ പ്രലംബാഷ്ടമഹാഭുജഃ |

ചക്രശംഖാസിചർമേഷു ധനുഃപാശഗദാധരഃ || 36 ||

പീതവാസാ ഘനശ്യാമഃ പ്രസന്നവദനേക്ഷണഃ |

വനമാലാനിവിതാംഗോ ലസച്ഛ്രീവത്സകൗസ്തൂഭഃ || 37 ||

മഹാകിരീടകടകഃ സ്തൂരൻമകരകുണ്ഡലഃ |

കാഞ്ചംഗുലീയവലയനൂപുരാംഗദഭൂഷിതഃ || 38 ||

ത്രൈലോക്യമോഹനം രൂപം ബിഭ്രത് ത്രിഭുവനേശ്വരഃ |

വൃതോ നാരദനന്ദാദൈഃ പാർഷദൈഃ സുരയുമഥൈഃ || 39 ||

സ്തൂയമാനോനൃഗായദ്ഭിഃ സിദ്ധഗന്ധർവചാരണൈഃ |
രൂപം തന്മഹാദാശ്വര്യം വിചക്ഷ്യാഗതസാധ്യസഃ || 40 ||

നനാമ ദണ്ഡവദ് ഭൂമൗ പ്രഹൃഷ്ടാത്മാ പ്രജാപതിഃ |
ന കിഞ്ചനോദീരയിതുമശക്ത് തീവ്രയാ മൃദാ |
ആപൂരിതമനോദ്യാരൈർഹ്രദിന്യ ഇവ നിർത്ഥരൈഃ || 41 ||

തം തമാവനതം ഭക്തം പ്രജാകാമം പ്രജാപതിം |
ചിത്തജ്ഞഃ സർവഭൂതാനാമിദമാഹ ജനാർദനഃ || 42 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച
പ്രാചേതസ മഹാഭാഗ സംസിദ്ധസ്തപസാ ഭവാൻ |
യച്ഛുദ്ധയാ മത്പരയാ മയി ഭാവം പരം ഗതഃ || 43 ||

പ്രീത്യാഹം തേ പ്രജാനാഥ യത്തേത്സ്യോദ്ബൃംഹണം തപഃ |
മമൈഷ കാമോ ഭൂതാനാം യദ് ഭൂയാസുർവിഭൂതയഃ || 44 ||

ബ്രഹ്മാ ഭവോ ഭവന്തശ്ച മനവോ വിബുധേശ്വരാഃ |
വിഭൂതയോ മമ ഹ്യേതാ ഭൂതാനാം ഭൂതിഹേതവഃ || 45 ||

തപോ മേ ഹൃദയം ബ്രഹ്മണ്യനുർവിദ്യാ ക്രിയാക്രൂതിഃ |
അംഗാനി ക്രതവോ ജാതാ ധർമ ആത്മാസവഃ സുരാഃ || 46 ||

അഹമേവാസമേവാഗ്രേ നാൻയത് കിഞ്ചാന്തരം ബഹിഃ |
സംജ്ഞാനമാത്രമവ്യക്തം പ്രസുപ്തമിവ വിശ്വതഃ || 47 ||

മയ്യനന്തഗുണേനനേതേ ഗുണതോ ഗുണവിഗ്രഹഃ |
യദാസ്സീത്തത ഏവാദ്യഃ സ്വയംഭൂഃ സമഭൂദജഃ || 48 ||

സ വൈ യദാ മഹാദേവോ മമ വീര്യോപബൃംഹിതഃ |
മേനേ ഖിലമിവാത്മാനമുദ്യതഃ സർഗകർമ്മണി || 49 ||

അഥ ഭ്യേദിഹിതോ ദേവസ്തപോത്ഥപൃത ദാരുണം |
നവ വിശ്വസൃജോ യുഷ്മാൻ യേനാദാവസുജദ്വിഭുഃ || 50 ||

ഏഷാ പഞ്ചജനസ്യാംഗ ദുഹിതാ വൈ പ്രജാപതേഃ |
അസികുനീ നാമ പത്നീത്വേ പ്രജേഷ പ്രതിഗൃഹ്യതാം || 51 ||

മിമുനവ്യവായധർമസ്ത്വം പ്രജാസർഗമിമം പുനഃ |
മിമുനവ്യവായധർമിൺയാം ഭൂരിശോ ദാവയിഷ്യസി || 52 ||

ത്വത്തോദ്യസ്താത്പ്രജാഃ സർവാ മിമുനീഭൂയ മായയാ |
മദീയയാ ഭവിഷ്യന്തി ഹരിഷ്യന്തി ച മേ ബലിം || 53 ||

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യുക്ത്വാ മിഷതസ്തസ്യ ഭഗവാൻ വിശ്വഭാവനഃ |
സ്വപ്നോപലബ്ധാർഥ ഇവ തത്രൈവാന്തർദ്വയേ ഹരിഃ || 54 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ഷഷ്ഠസ്കന്ധേ ചതുർഥോധ്യായഃ ||